Anonimizirana verzija

Predmet C-135/19

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

20. veljače 2019.

Sud koji je uputio zahtjev:

Oberster Gerichtshof (Austrija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

19. prosinca 2018.

Podnositelj revizije:

Pensionsversicherungsanstalt

Druga stranka u revizijskom postupku:

CW

[*omissis*]

Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija) kao sud nadležan za postupanje povodom revizije u radnim i socijalnim sporovima [*omissis*] u predmetu koji se tiče socijalnog spora tužiteljice CW, [*omissis*] Njemačka, [*omissis*] protiv tuženika Pensionsversicherungsanstalt (Zavod za mirovinsko osiguranje), 1021 Beč, [*omissis*] zbog naknade za rehabilitaciju, povodom revizije tuženika protiv presude Oberlandesgerichta Linz (Visoki zemaljski sud u Linzu, Austrija) kao suda koji odlučuje o žalbama u radnim i socijalnim sporovima od 17. siječnja 2018., [*omissis*] s kojom je potvrđena presuda Landesgerichta Salzburg (Zemaljski sud u Salzburgu, Austrija) kao radnog i socijalnog suda od 29. rujna 2017. [*omissis*], donosi **[orig. str. 2.]**

R j e š e n j e

A. Sudu Europske unije upućuju se na prethodno odlučivanje sljedeća prethodna pitanja:

RADNI DOKUMENT

1. Treba li se austrijska naknada za rehabilitaciju u skladu s odredbama Uredbe (EZ) br. 883/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti kvalificirati kao

–davanje za slučaj bolesti u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (a) Uredbe ili

–invalidsko davanje u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (c) Uredbe ili

–davanje za nezaposlenost u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (h) Uredbe?

2. Treba li Uredbu (EZ) br. 883/2004 u svjetlu primarnog prava tumačiti na način da je država članica kao bivša država boravišta i zaposlenja obvezna isplaćivati davanje kao što je austrijska naknada za rehabilitaciju osobi koja ima boravište u drugoj državi članici, ako je ta osoba većinu razdoblja osiguranja u granama koje se odnose na zdravstvo i mirovinu u svojstvu zaposlene osobe stekla u toj drugoj državi članici (vremenski nakon promjene mjesta boravišta u drugu državu članicu koje se dogodilo prije mnogo godina) i od tada nije primala nikakva davanja iz zdravstvenog i mirovinskog osiguranja bivše države boravišta i zaposlenja?

B. [*omissis*] **[orig. str. 3.]** [*omissis*] [prekid postupka]

Obrazloženje:

I. Činjenično stanje

Austrijska državljanka CW (Tužiteljica), rođena 28. listopada 1965., završila je obrazovanje za zanimanje administrativne službenice te je do 1990. radila u Austriji. Otprilike 1990. godine preselila se u Njemačku zbog udaje za njemačkog državljanina, gdje od tada živi. Nakon preseljenja bila je zaposlena samo još u Njemačkoj, posljednji put 2013. godine u svojstvu administrativne službenice. Tužiteljica je u Austriji navršila 59 mjeseci osiguranja (27 mjeseci doprinosa i 32 mjeseca koji se takvima smatraju) i u Njemačkoj 235 mjeseci osiguranja. Od kraja 1990. ona više ne podliježe austrijskom obveznom socijalnom osiguranju i nije primala iz Austrije nikakva davanja.

U postupku koji se vodi pred Oberster Gerichtshofom (Vrhovni sud) sporno je pitanje treba li se austrijska naknada za rehabilitaciju u korist tužiteljice izvesti u Njemačku.

II. Pravna osnova na temelju prava Unije

1. Uredba (EZ) 883/2004 odnosi se na davanja za slučaj bolesti (članak 3. stavak 1. točka (a)), invalidska davanja (članak 3. stavak 1. točka (c)) i davanja za nezaposlenost (članak 3. stavak 1. točka (h)).

Anonimizirana verzija

RADNI DOKUMENT

2. U skladu s člankom 11. stavkom 3. točkom (a) Uredbe, na osobu koja obavlja djelatnost kao zaposlena ili samozaposlena osoba u državi članici primjenjuje se zakonodavstvo te države članice. **[orig. str. 4.]**

3. U skladu s člankom 11. stavkom 3. točkom (e) Uredbe, supsidijarno se primjenjuje zakonodavstvo države članice boravišta ako osoba nije zaposlena.

III. Nacionalno pravo:

1. Sozialrechts-Änderungsgesetzom 2012 SRÄG 2012 (Zakon o izmjeni zakona o socijalnoj sigurnosti iz 2012, u daljnjem tekstu SRÄG 2012) (Savezni službeni list [BGBl] I 2013/3), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2014., ukinuta je „privremena invalidska mirovina" za osiguranike koji su rođeni nakon 31. prosinca 1963. To je davanje bilo predviđeno za sve slučajeve privremenog invaliditeta. Od 1. siječnja 2014. invalidska mirovina u bitnome je ograničena na osobe koje se više ne mogu aktivirati za tržište rada, ponajprije stoga što vjerojatno postoji trajni invaliditet.

2. Dana 1. siječnja 2014. prijevremenu invalidsku mirovinu zamijenila su nova davanja za slučaj privremene invalidnosti, točnije naknada za rehabilitaciju i naknada za prekvalifikaciju. Naknada za prekvalifikaciju u skladu s člankom 39b Arbeitslosenversicherungsgesetza (AlVG) (Zakon o osiguranju za slučaj nezaposlenosti, u daljnjem tekstu AlVG) osiguraniku isplaćuje Arbeitsmarktservice (Zavod za zapošljavanje) tijekom profesionalne rehabilitacije: naknadu za rehabilitaciju u skladu s člankom 143.a ASVG-a (Opći zakon o socijalnoj sigurnosti, u daljnjem tekstu ASVG) mora isplatiti nositelj zdravstvenog osiguranja koji je nadležan tijekom medicinske rehabilitacije. Primatelji naknade za rehabilitaciju podliježu djelomičnom obveznom osiguranju u okviru zdravstvenog osiguranja (članak 8. stavak 1. Z 1 točka (d) ASVG).

3. Nadalje, i u postupovnom se smislu osigurava prednost ponovne uspostave radne sposobnosti u odnosu na ostvarenje mirovinskih prava na način da se zahtjev za mirovinu s osnove osiguranog slučaja smanjene radne sposobnosti primarno treba tumačiti kao zahtjev za odobrenje davanja za rehabilitaciju uključujući **[orig. str. 5.]** naknadu za rehabilitaciju (članak 361. stavak 1. ASVG). Zaseban zahtjev osiguranika za dodjelu naknade za rehabilitaciju nije predviđen.

4. Članak 143.a ASVG-a („Naknada za rehabilitaciju") u verziji koja se ovdje primjenjuje u ulomcima glasi kako slijedi:

„(1) Osobe za koje je povodom zahtjeva rješenjem utvrđeno da ispunjavaju uvjete za ostvarenje prava … [na naknadu za rehabilitaciju] [...], imaju od datuma referentnog za trajanje privremene invalidnosti (nesposobnost za rad) pravo na naknadu za rehabilitaciju. Daljnje postojanje privremene invalidnosti (nesposobnosti za rad) nositelj zdravstvenog osiguranja preispituje prema potrebi, a u svakom slučaju nakon isteka godine dana od dodjele naknade za rehabilitaciju nakon posljednjeg vještačenja u okviru upravljanja predmetima i to angažiranjem

Anonimizirana verzija

RADNI DOKUMENT

Kompetenzzentrums Begutachtung (Stručna služba za vještačenje) [...] Postojanje prava na naknadu za rehabilitaciju kao i ukidanje te naknade utvrđuje se rješenjem nositelja mirovinskog osiguranja.

(2) Naknada za rehabilitaciju dodjeljuje se u visini naknade za bolovanje [...] a od 43. dana u visini povećane naknade za bolovanje [...], koja bi pripadala po osnovi posljednjeg [zaposlenja] na temelju kojeg je obvezno osiguranje u zdravstvenom osiguranju, [...] ”

5. Članak 143.b ASVG-a („Upravljanje predmetima”) glasi u ulomcima:

„Nositelji zdravstvenog osiguranja moraju sveobuhvatno poduprijeti [...] [primateljice naknade za rehabilitaciju] [...] kako bi u skladu s najnovijim spoznajama medicinskih znanosti osigurali postupak liječenja za prelazak iz faze liječenja bolesti u fazu rehabilitacije s ciljem uspostave radne sposobnosti i pobrinuli se za optimalno odvijanje potrebnih faza liječenja. U tom se okviru osiguranu osobu tijekom liječenja bolesti kao i medicinske rehabilitacije s ciljem uspostave radne sposobnosti treba poduprijeti pri koordinaciji daljnjih faza koje je potrebno poduzeti te je pratiti na način da se nakon odgovarajuće procjene potreba izradi individualni plan liječenja koji provode pojedini pružatelji zdravstvenih usluga. U okviru upravljanja **[orig. str. 6.]** predmetom treba voditi računa o tome da se osiguranici redovito podvrgavaju vještačenjima u Stručnoj službi [...] ”

IV. Očitovanja i zahtjevi stranaka

1. Tužiteljica je 18. lipnja 2015. postavila zahtjev za odobrenje invalidske mirovine, podredno za odobrenje mjera medicinske rehabilitacije kao i dodjelu naknade za rehabilitaciju iz zdravstvenog osiguranja, podredno mjera profesionalne rehabilitacije. Tužiteljica navodi da nije sposobna za rad. Ona smatra da postoji uska povezanost s Austrijom jer je austrijska državljanka i u Austriji je navršila mjesece osiguranja za koje smatra da može očekivati odgovarajuću naknadu. Ona živi u blizini Austrije i ima dobar kontakt s roditeljima te s bratom i sestrom koji žive u Austriji.

2. Tuženi Pensionsversicherungsanstalt (Zavod za mirovinsko osiguranje) osporava postojanje invaliditeta kao i, ako bi ipak postojao privremeni invaliditet, obvezu isplate naknade za rehabilitaciju tužiteljici koja ima boravište u Njemačkoj. On smatra da je naknada za rehabilitaciju prema pravu Europske unije davanje za slučaj bolesti. Stoga izvoz te naknade ne dovodi do primjerenih rješenja. Osim toga, mali broj mjeseci osiguranja navršenih u Austriji, zbog nedostatka faktora umanjenja u odnosu na razdoblja osiguranja navršena u pojedinim državama članicama, dovodi do nerazmjerno visokih davanja. Pensionsversicherungsanstalt (Zavod za mirovinsko osiguranje) u smislu nacionalnih odredbi o naknadi za rehabilitaciju ne može poduzimati mjere medicinske rehabilitacije u inozemstvu. Naposljetku, tužiteljici nedostaje uska povezanost s austrijskim sustavom socijalne sigurnosti.

Anonimizirana verzija

RADNI DOKUMENT

V. Dosadašnji postupak [orig. str. 7.]

1. Prvostupanjski sud (Landesgericht Salzburg kao radni i socijalni sud) odbio je tužbeni zahtjev za odobrenje invalidske mirovine. Taj je sud utvrdio da od 18. lipnja 2015. postoji privremena invalidnost koja će vjerojatno trajati najmanje šest mjeseci te da od tog trenutka postoji pravo na mjere medicinske rehabilitacije. Mjere profesionalne rehabilitacije prema mišljenju tog suda nisu svrsishodne. Tužiteljica od tog trenutka za vrijeme trajanja svoje privremene invalidnosti ima pravo na naknadu za rehabilitaciju iz zdravstvenog osiguranja u zakonskom opsegu.

2. Drugostupanjski sud (Oberlandesgericht Linz kao žalbeni sud u radnim i socijalnim sporovima) nije prihvatio žalbu Pensionsversicherungsanstalta (Zavod za mirovinsko osiguranje) podnesenu samo zbog dodjele naknade za rehabilitaciju.

3. Pensionsversicherungsanstalt (Zavod za mirovinsko osiguranje) protiv te je odluke podnio reviziju pred Oberster Gerichtshofom (Vrhovni sud). Tom revizijom zahtijeva u cijelosti odbiti tužbeni zahtjev. Tužiteljica u svojem odgovoru na reviziju zahtijeva da se revizija odbije.

VI. Obrazloženje prethodnih pitanja

1. Tužiteljica je od 1990. do posljednji put 2013. godine bila zaposlena u Njemačkoj. Nakon preseljenja u Njemačku nije više bila podložna austrijskom zdravstvenom ili mirovinskom osiguranju. U Austriji nije primala nikakva davanja iz zdravstvenog ili mirovinskog osiguranja (poput primjerice privremene invalidske mirovine ili naknade za bolovanje).

2. U skladu s kriterijima koje je postavio Sud Europske unije u svrhu razgraničenja **[orig. str. 8.]** davanja za slučaj bolesti i invalidskih davanja (Sud EU, 21. srpnja 2011., C-503/09, *Stewart*, ECLI:EU:2011:500, t. 37. i sljedeće; vidjeti i presudu Suda EU-a, od 10. siječnja 1980., 69/79, *Jordens-Vosters*, ECLI:EU:C:1980:7) prevladavajuće stajalište u Austriji naknadu za rehabilitaciju svrstava u davanje za slučaj bolesti (članak 3. stavak 1. točka (a) Uredbe [EEZ] 883/2004) jer ta naknada ne pokriva opasnost od nesposobnosti za rad ako je vjerojatno da će ta nesposobnost za rad biti stalna i trajna. Naknada za rehabilitaciju usko je povezana s poticajnim mjerama medicinske rehabilitacije. Svrha te naknade jest da se nadoknadi gubitak plaće zbog bolovanja za razdoblje u kojem se dotična osoba mora podvrći mjerama medicinske rehabilitacije. Izračun se ravna prema izračunu naknade za bolovanje.

3. Ako je austrijska naknada za rehabilitaciju novčano davanje za slučaj bolesti u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (a) Uredbe (EZ) 883/2004, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, u skladu s člankom 11. stavkom 3. točkom (e) Uredbe za davanja iz zdravstvenog osiguranja nadležna je Njemačka kao država članica boravišta. Članak 7. Uredbe zabranjuje tijelima socijalne sigurnosti

Anonimizirana verzija

RADNI DOKUMENT

koji su obvezni na plaćanje davanja da ta davanja smanje ili ukinu samo zato što korisnik prava svoje boravište ima u nekoj drugoj državi članici.

4. Naknada za rehabilitaciju, međutim, tako je osmišljena da pokazuje i obilježja davanja za slučaj invalidnosti. Uvjet za tu naknadu jest da su plaćani doprinosi za obvezno osiguranje (zdravstveno i mirovinsko osiguranje), tako da se ona odobrava tek nakon proteka određenog razdoblja čekanja. Zahtjev za naknadu za rehabilitaciju može se isticati **[orig. str. 9.]** samo putem zahtjeva za invalidsku mirovinu upućenog nositelju mirovinskog osiguranja. Naknada za rehabilitaciju odobrava se samo ako invaliditet nije trajan; no on mora trajati duže od šest mjeseci, što u slučaju bolesti u pravilu nije tako.

5. U svojoj odluci od 30. lipnja 2011., C-388/09, *da Silva Martins*, ECLI:EU:C:2011:439, Sud EU-a je utvrdio da je njemačka naknada za njegu jednaka davanjima za slučaj bolesti (članak 4. stavak 1. točka (a) Uredbe [EEZ] 1408/71). Međutim, naglasio je da, za razliku od naknade za slučaj bolesti, davanjima naknade za njegu u načelu nije svrha da ih se isplaćuje na kraći rok, te da svojim načinima primjene ta davanja mogu pokazivati svojstva koja su slična granama socijalne sigurnosti koje se odnose na slučajeve invalidnosti i starosti (t. 48.). Sud EU-a potvrdio je obvezu Njemačke kao bivše države zaposlenja da portugalskom radniku nakon njegova povratka u državu podrijetla i nadalje isplaćuje njemačku naknadu za njegu. Ukidanje naknade za njegu unatoč daljnjem uplaćivanju doprinosa zbog povratka u državu podrijetla Sud EU-a smatrao je (barem u slučaju daljnjeg plaćanja dobrovoljnih doprinosa za osiguranje za njegu) nespojivim s člankom 48. UFEU-a te je nadalje smatrao da je to stavljanje bivšeg radnika migranta u nepovoljniji položaj u odnosu na umirovljenike koji starosnu mirovinu primaju samo od jedne države članice i koji su svoju cijelu poslovnu karijeru ostvarili samo u jednoj državi članici, prije nego što su tijekom svoje mirovine svoje boravište preselili u drugu državu članicu (t. 77. do 79.). Uvjet za izvoz davanja jest da u državi podrijetla ne postoje davanja poput naknade za njegu. **[orig. str. 10.]**

6. Sud koji je uputio zahtjev smatra da u Njemačkoj ne postoji novčano davanje iz zdravstvenog osiguranja koje je usporedivo s austrijskom naknadom za rehabilitaciju.

7. Premda austrijska naknada za rehabilitaciju zahtijeva da su uplaćeni doprinosi za obvezno osiguranje, ona se prema obliku i svrsi ipak bitno razlikuje od mirovinskih davanja ili davanja za njegu. Pravo na naknadu za rehabilitaciju postoji tek ako je povodom zahtjeva utvrđeno da postoji privremeni invaliditet za koji se očekuje da će trajati najmanje šest mjeseci, a mjere profesionalne rehabilitacije nisu svrsishodne. Ta naknada nije dugoročno davanje za slučaj vjerojatne nesposobnosti za rad. Mjere medicinske rehabilitacije koje organizira nositelj zdravstvenog osiguranja u okviru upravljanja predmetom i kojima se osiguranik mora podvrći moraju u dogledno vrijeme rezultirati reintegracijom u nacionalno tržište rada te time izbjeći trajnu nesposobnost za rad. U tom se smislu naknada za rehabilitaciju ne može smatrati pukom prethodnom fazom trajne

Anonimizirana verzija

RADNI DOKUMENT

invalidske mirovine. Visinu naknade za rehabilitaciju izračunava i isplaćuje nositelj zdravstvenog osiguranja u skladu s člankom 143.a stavcima 2. do 4. ASVG-a. Ta se visina ravna prema visini naknade za bolovanje. Naknada se ne određuje razmjerno razdobljima osiguranja navršenim u mirovinskom osiguranju. Naknada za rehabilitaciju time se izračunava neovisno o opsegu uplaćenih doprinosa. Za razliku od slučaja da Silva Martins, ovdje se ne uplaćuju doprinosi na temelju postojanja samostalnog sustava osiguranja za njegu koje **[orig. str. 11.]** se ne odnosi na opasnost od bolesti u užem smislu te riječi, nego na davanje posebnog karaktera kao što je naknada za njegu.

8. Budući da je svrha medicinske rehabilitacije i, s time neposredno povezane, dodjele naknade za rehabilitaciju u tome da osobe čija je sposobnost za rad narušena ponovno aktivira za tržište rada, onda u obzir dolazi i svrstavanje naknade za rehabilitaciju u davanja za nezaposlenost u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (h) Uredbe (EZ) 883/2004 (Sud EU-a 4. 6. 1987., 375/85, *Campana*, ECLI:EU:C: 1987:253). Međutim, u pogledu prava na naknadu za rehabilitaciju ASVG ne uspostavlja nikakvu povezanost s prijetećom ili postojećom nezaposlenošću.

9. Prema shvaćanju suda koji je uputio zahtjev, ne čini se da činjenica neizvoženja naknade za rehabilitaciju u slučaju tužiteljice, koja od trenutka preseljenja u Njemačku prije više od 20 godina nije primala nikakvo austrijsko davanje kao što je privremena invalidska mirovina (a takvo davanje nije ni zatražila), ima ograničavajući učinak na slobodu kretanja osoba.

VII. Prekid postupka

[*omissis*]

Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud),

Beč, 19. prosinca 2018.

[*omissis*]

RADNI DOKUMENT

Anonimizirana verzija